

SXEDIO-B.117

31.10.88: ΣΤΟ 8ο ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΟΝΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΠ (ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ) ΓΝΩΡΙΖΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΓΙΑ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΠΟΛΥ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ 15.7.74...

Στο 8ο μέρος του πορίσματος της Εξειαστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων για το φάκελο της Κύπρου αναφέρεται συμπερασματικά ότι το κλιμάκιο της ελληνικής ΚΥΠ που δρούσε στην Κυρήνεια με επικεφαλής τον υπολοχαγό Αλέξανδρο Σημαιοφορίδη ένα με δύο χρόνια πριν από την εισβολή δηλαδή μεταξύ των ετών **1970-73** είχαν η Τουρκία έκανε χαρτογράφηση της περιοχής στα βόρεια της Κερύνειας. Αναφέρεται ακόμα ότι η ΚΥΠ και της Κύπρου και της Ελλάδας, γνώριζε κάθε κίνηση προετοιμασίας των τούρκων για εισβολή στην Κύπρο.

Αυτο που αναφέρεται ακόμα ως ένα άλλο μεγάλο συμπέρασμα είναι ότι στην Ελλάδα διοχετεύθηκαν πλαστές πληροφορίες για μετακινήσεις στρατευμάτων του Συμφώνου της Βαρσοβίας στα βόρεια της Ελλάδας, ώστε να μη σκεφθεί καν τη δυνατότητα ανάληψης δράσης εναντίον των εισβολέων στην Κύπρο.

Αναφέρεται στην έκθεση της Επιτροπής για το φάκελο της Κύπρου (πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων-το Κυπριακό στη Βουλή των Ελλήνων, τόμος Δ, **1974-1989**, συλλογή των κειμένων και επιμέλεια από τον επιστημονικό συνεργάτη της διευθύνσεως επιστημονικών μελετών της Βουλής Τριαντάφυλλο Γεροζήση Μέρος 8ο):

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η

ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ- ΑΤΤΙΛΑΣ 1

Α. Εκτίμηση και αξιολόγηση των πληροφοριών ως προς τη στάση της Τουρκίας κατά το προ του πραξικοπήματος της **1.7.74** εξάμηνο.

Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονταν στην

Ελλάδα για την τουρκική στάση προέρχονταν από διάφορες πηγές.

Θεωρούμε ότι η κυριότερη πηγή ήταν το κλιμάκιο της ελληνικής ΚΥΠ που δρούσε στην Κυρήνεια με επικεφαλής τον υπολοχαγό Αλέξανδρο Σημαιοφορίδη, ο οποίος είχε το πλεονέκτημα νάναι και κάτοχος της τουρκικής γλώσσας πράγμα που βέβαια τον βοηθούσε στη δράση του.

Ο μάρτυρας λοιπόν αυτός, μιλώντας για το διάστημα από το μήνα Απρίλη του **74** μέχρι τις **15.7.74** και πολύ πέραν αυτού, καταθέτει σοβαρότατες πληροφορίες πούχε συλλέξει και που μαρτυρούσαν ότι οι τούρκοι ετοίμασαν εισβολή κατά της Κύπρου.

Ειδικότερα :

Καταθέτει ο μάρτυρας αυτός στις **22.10.86:**

"Ενα-δύο χρόνια πριν (νομίζω μεταξύ των ετών **1970-73** είχαν κάνει χαρτογράφηση της περιοχής στα βόρεια της Κερύνειας" (σελ. **121**).

"Είπαμε οι προετοιμασίες για την εισβολή άρχισαν από τον Αρίλιο" (σελ. **125**).

"Η ηγεσία δεν έπρεπε να έχει αμφιβολίες ως προς την επικείμενη τουρκική ενέργεια" (σελ. **14**).

"Το ραντάρ του Ανεμουρίου έγινε μόνιμο και ήταν κινητό εκστρατείας" (σελ. **19**).

" Στις **15.6.74** απαγορεύτηκαν οι άδειες και οι μετακινήσεις κλπ" (σελ. **19**).

"Οι αποβατικές δυνάμεις που έδρευαν στη Μερσίνα (ναυτικό, αεροπορία, στρατός) ήταν προσανατολισμένες για την Κύπρο. Πέντε χρόνια εγώ που τα παρακολουθούσα αυτά, ήξερα όλες τις λεπτομέρειες των μονάδων" (σελ. **17**)

"Τον Απρίλιο, αν θυμάμαι καλά του **1974**, κατεβάζει ένα σύνταγμα το **14**, κάνει μια βδομάδα ασκήσεις και το ανεβάζει επάνω. Παράξενο. Μετά την άλλη εβδομάδα το άλλο σύνταγμα, το **49** και τελευταίο το **50** (σελ. **17**).

"Στη συνέχεια άρχισαν να πετάνε αεροπλάνα με ανώτερους και μικρούς (Σμήναρχος, Αντισμήναρχο,

Επισημναγό) ενώ εκπαιδευτικές ασκήσεις γίνονται με μικρούς αξιωματικούς για εκπαίδευση" (σελ. 17).

"Όλες αυτές τις πληροφορίες τις έδινα και σε όποιο από αυτά τα στοιχεία χρειαζόνταν, είχε μία παράγραφο για σχόλια... που το έκανα (σελ. 23).

Ερώτηση Προέδρου: "Συνεπώς η ΚΥΠ και της Κύπρου και της Ελλάδος, γνώριζε όλα αυτά που λέτε εσείς;"

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: "Βεβαίως. Και πολύ πιο πριν από τις 15.7.74 (σελ 23 και 24)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΠΕΡΙ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟ ΒΟΡΡΑ ΚΤΛ

I

Στο διάστημα που μεσολάβησε από τη μέρα του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου (15.7.74) μέχρι της εισβολής των τούρκων στη Μεγαλόνησο (20.7.74) άρχισαν να κυκλοφορούν πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες παρατηρούνται μετακινήσεις στατευμάτων με αεροσκάφη που κατευθύνονται προς τη Βουλγαρία μέσω πολλών χωρών του συμφώνου της Βαρσοβίας.

Πληροφορίες ανάλογου περιεχομένου συνεχίστηκαν και μέχρι τις 13.8.74 (παραμονής της ενάρξεως επιχειρήσεων του Ατίλα II). Όλες οι πληροφορίες αυτές απεδείχθησαν ψεύτικες.

II

Ο εμπνευστής (άτομο ή υπηρεσία) του φαινομένου της "κατασκευής και κυκλοφορίας" τέτοιου είδους φημών δεν εντοπίστηκε. Ως πρώτος, πάντως, πληροφοριοδότης, φέρεται ο τότε στρατιωτικός ακόλουθος των ΗΠΑ στη Σόφια, ο οποίος την επομένη του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου 16.7.74 μεταδίδει εμπιστευτικά στον έλληνα συνάδελφο του στην ίδια πρωτεύουσα Ασημάκη Παπανικολάου, ανησυχαστικού περιεχομένου πληροφορίες (για κινήσεις μεγάλων μεταγωγικών

αεροσκαφών της Σοβιετικής Ένωσης προς τη Βουλγαρία κτλ).

Ο αποδέκτης των πληροφοριών αυτών με σήμα που αποστέλλει στην Αθήνα στις **18.7.74** μεταδίδει αυτές τις πληροφορίες, τις οποίες πήρε και ομιλεί "για κίνηση κατά το διάστημα από **3-6** Ιουλίου, **25** σοβιετικών αεροσκαφών και από **11** έως **13** του ίδιου μήνα **150** παρομοίων αεροσκαφών...".

Ακολουθούν και άλλα σήματα από διάφορες υπηρεσίες μας του εξωτερικού που μεταδίδουν ανάλογες πληροφορίες.

Μερικές από αυτές είναι εξόφθαλμα ψεύτικες, όπως π.χ. μία πληροφορία του με "πηγή" ένα εντελώς ασήμαντο πράκτορα της ΚΥΠ, κάποιον Νικολόπουλο, που δρούσε με το ψευδώνυμο Πέτρος στέλνεται στην Αθήνα στις **22.7.74** και αναφέρει ότι όπως πληροφορήθηκε η "πηγή" δηλαδή ο Πέτρος από μια γυναίκα κτλ μια στρατιά Ρώσων με πολιτικά κρύβεται στη Βουλγαρία.

Αυτή η τόσο "τερατώδης" πληροφορία (ο χαρακτηρισμός της ως τερατώδους οφείλεται στον αρχηγό της ΚΥΠ αντιστράτηγο Σταθόπουλο βλ. κατάθεση του στις **4.12.86** σε **35**). Φυσικά αυτή η πληροφορία διαψεύστηκε (Σταθόπουλος ο.π.) αποδέκτης άλλων "ανησυχαστικών πληροφοριών" για κινήσεις μεγάλων μεταγωγικών αεροκαφών της Σοβιετικής Ένωσης προς τη Βουλγαρία κτλ ήταν και ο αεροπορικός μας Ακόλουθος στο Βουκουρέστι, η σοβαρότητα δε των πληροφοριών αυτών αλλά και του αποδέκτη τους φαίνεται από το μέτρο που διάλεξε για να ελέγξει το βάσιμο τους: Ανέβηκε, λέει, σε μια ταράτσα μια νύκτα για να παρακολουθήσει αν γίνονται πτήσεις σοβιετικών αεροσκαφών).

III

Αλλά αυτή η ενορχηστρωμένη "επίθεση" του τομέα των πληροφοριών φθάνει και στα υψηλά κλιμάκια της στρατιωτικής μας ηγεσίας, αν δεν είχε ξεκινήσει από αυτήν καθώς και μερικών πρεσβειών χωρών του

ΝΑΤΟ (όπως π.χ. της Δυτικής Γερμανίας).

Ο Αρχηγός του ναυτικού αντιναύαρχος Αραπάκης πληροφορείται στις **17.7.74** από τον πρεσβευτή της Δυτικής Γερμανίας, σε μια δεξίωση πούδινε ο τελευταίος στην πρεσβεία του, ότι δεν ξέρει "αν τα πράγματα θάναι καλά και αύριο" γιατί σημειώνονται στη Βουλγαρία εκτεταμένες κινήσεις στρατευμάτων.

Την πληροφορία αυτή τη μεταβιβάζει στον αρχηγό του ΑΕΔ, (Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων) πράγμα που βεβαιώνουν στις καταθέσεις τους, τόσο ο ίδιος ο Αραπάκης (Αρχηγός του Ναυτικού) όσο και ο Μπονάνος (Αρχηγός ΑΕΔ) (βλ. κατάθεση Αραπάκη και Μπονάνου).

Ο Μπονάνος προσθέτει ότι ίδιες και ανάλογες πληροφορίες είχε τόσο από τον Αρχηγό της ΚΥΠ Σταθόπουλο- ο Σταθόπουλος αρνείται ότι έδωσε τέτοιες πληροφορίες στο Μπονάνο (βλ. κατάθεση Σταθόπουλου στις **4.12.86** σελ. **51** επ.):" Στις **22 7.74** άκουσα προσωπικά από τον Παπανικολάου (αρχηγό της Αεροπορίας), να μιλάει για μετακινήσεις τμημάτων στη Βουλγαρία κτλ,"πράγμα που με ανάγκασε" να ρωτήσω τηλεφωνικά προσωπικό μου φίλο που υπηρετούσε στην προκάλυψη, τον συναγματάρχη Ράδο, ο οποίος μου απάντησε "δεν είναι απολύτως τίποτε ΚΑΙ ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΑΥΤΑ".

Την απάντηση αυτή του Ράδου, ο συνταγματάρχης Πηλιχός, δεν τη μετέδωσε στον Παπανικολάου, την είπε όμως στο δικό του Προϊστάμενο, το Δημήτριο Ιωαννίδη (κατάθεση Πηλιχού).

IV

Είναι αδιαμφισβήτητο, ότι όλες αυτές οι πληροφορίες ήταν ψεύτικες και στόχευαν στον εκφοβισμό του ελληνικού στρατού και τη μείωση του ηθικού του, ακόμα δε και στην πρόκληση σύγχυσης στη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία της χώρας που έως ένα σημείο το επέτυχαν. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από την κατάθεση Μπονάνου.

Γ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΚΡΙΒΟΥΣ ΩΡΑΣ

α. Εκκινήσεις των πλοίων του τουρκικού στόλου από τα τουρκικά λιμάνια ή ακτές.

Η διαταγή για την εκκίνηση των πλοίων του τουρκικού στόλου από τις τουρκικές ακτές δόθηκαν από τον αρχηγό του τουρκικού Στρατού (που ήταν στα Αδανα) στις 5 η ώρα το απόγευμα της 19.7.74 (κατάθεση της 22.10.86 του Αλέξανδρου Σημαιοφορίδη). Η βρετανική τηλεόραση στην εκπομπή της στις 5.30 το απόγευμα της 19ης 7.74 παρουσίασε την αναχώρηση από τη Μερσίνα του τουρκικού στόλου.

β). Αναγνωριστικών πτήσεων ή άλλων φιλικών προς τους τούρκους, αεροπλάνων.

Κατοπτεύσεις κυπριακών εδαφών, στόχων κλπ γινόταν αρκετές μέρες πριν από την 20.7.74 αναγνωριστικές πτήσεις των τουρκικών αεροπλάνων γίνονταν τις πρώτες πρωϊνές ώρες της 20.7.74 με το πρώτο φως κατά χαρακτηριστική έκφραση (δέστε και κατάθεση Αλ. Σημαιοφορίδη της 22.10.86) σελ. 35. Σαφής χρονικός διαχωρισμός μεταξύ αναγνωριστικών πτήσεων και λοιπών δραστηριοτήτων της τουρκικής αεροπορίας (ρίψη αλεξιπτωτιστών, βομβαρδισμού) κατά της πρωινές ώρες της 20.7.4 δεν είναι με βάση τα δεδομένα της έρευνας μας δυνατός.

γ). Εναρξη της απόβασης (αποβίβασις) των τούρκων στο πέντε μίλι της περιοχής Κερύνειας.

Στις 4.30 έως 4.45 π.μ. της 20.7.74 τοποθετεί ο αυτόπτης μάρτυς Αλ. Σημαιοφορίδης (σελ. 35) της κατάθεσης του) την εμφάνιση του τουρκικού στόλου σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από τη θέση της περιοχής Κερύνειας, που αυτός βρισκόταν.

Εξ άλλου ο αρχηγός του ΓΕΕΦ Ταξίαρχος Γεωργίτσης (σελ. 85 της κατάθεσης του -Φ1) χαρακτηρίζει την ενέργεια των τούρκων όχι ως απόβαση, ΑΛΛΑ ΩΣ ΑΠΟΒΙΒΑΣΗ, καταθέτει ότι οι τούρκοι άρχισαν να βγαίνουν στο νησί στις 5.20 π.μ. της 20.7.74.

σ' αυτή την ώρα φαίνεται να συμφωνεί και ο Κομπόκης, λέγοντας ότι στις **5.30** το πρωί είχε αρχίσει και η αποβίβαση".

δ) Ρίψη αλεξιπτωτιστών.

Η δραστηριότητα των τουρκικών αεροπλάνων με **BOMBΑΡΔΙΣΜΟΥΣ** και στη συνέχεια **ΡΙΨΗ ΑΛΕΞΙΠΤΩΤΙΣΤΩΝ** άρχισε, σύμφωνα με κατάθεση του αρμοδιότερου για την περίπτωση έλληνα αξιωματικού (Σμήναρχου-Διοικητή της Αεροπορικής Δύναμης Κύπρου) Καραστατήρα στις **5.15** το πρωί της **20.7.74** (βλέπε κατάθεση του σελ. **41**). Ο διοικητής του ΓΕΕΦ Μιχ. Γεωργίτσης τοποθετεί την έναρξη ρίψης αλεξιπτωτιστών στις **5.20** πρωινή ώρα της **20.7.74** (κατάθεση του της **21.7.74** σελ. **84**) ενώ ο Α Κων. Κομπόκης στη δική του κατάθεση (σελ. **81**) επόμενα και σελ. **129**) θεωρεί η ρίψη των αλεξιπτωτιστών άρχισε στις **5.00** έως **5.20** πρωινή ώρα της **20.7.74**.

Δ. ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ (στρατιωτικές, ναυτικές, χερσαίες κλπ).

Η δύναμη του τουρκοκυπριακού στρατού κυμαινόταν κατά τον Ιούνιο του **1974** σύμφωνα πάντοτε με εκτίμηση του ΓΕΕΦ μεταξύ **11.000** έως **13.500** ανδρών, ήταν δε οργανωμένη σε οκτώ συντάγματα, που απειλούνταν από **27** συνολικά τάγματα. Πρέπει στη δύναμη αυτή για την ίδια πάντα περίοδο (Ιούνιος **74**) να προσπαθεί και η δύναμη της ΤΟΥΡΔΥΚ που αριθμούσε **1000** περίπου άνδρες οργανωμένους σε δυο τάγματα Πεζικού που συγκροτούσαν το μοναδικό της (της ΤΟΥΡΔΥΚ) Σύνταγμα.

Βέβαια στις **20.7.74** με την αποβίβαση των ανδρών του **50ου** τακτικού συγκροτήματος του τουρκικού στρατού, όταν επιβιβάζονταν στο οχηματαγωγό σκάφος για να ξεκινήσει πρέπει νάχε δύναμη **2.500** περίπου ανδρών (Σημαιοφορίδης κατάθεση του της **22.10.86** σελ. **31**).

Η τουρκική δύναμη αυξήθηκε αισθητά και εξακολουθούσε να αυξάνεται αφού τα αποβατικά τους πλοία συνέχιζαν να μεταφέρουν και να αποβιβάζουν

άνδρες του τουρκικού στρατού.

Ως προς τις θαλάσσιες και τις αεροπορικές δυνάμεις που διατέθηκαν από την Τουρκία για τη στήριξη της εισβολής της, δεν μπορέσαμε νάχουμε ακριβείς αριθμούς, πάντως όμως παραμένει γεγονός ότι ήταν ικανός ο αριθμός των πολεμικών (αντιτορπιλικών κλπ) καθώς και των αποβατικών σκαφών που χρησιμοποιήθηκαν.

Αλλά και οι αεροπορικές δυνάμεις που κάλυπταν την επιχείρηση της εισβολής, ήταν πάρα πολλές, τόσο περισσότερο που λόγω της μικρής απόστασης του τουρκικού αεροδρομίου από την Κύπρο, ήταν ευχερής η επαναχρησιμοποίηση μέσα στην αυτή μέρα των ιδίων αεροσκαφών.